

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองภาคสนาม (Field Experimental Research) โดยจะทำการศึกษาในลักษณะการศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง 2 กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับสื่อแตกต่างกัน คือกลุ่มทดลองได้รับสื่อภาษาถิ่น และอีกกลุ่ม เป็นกลุ่ม เปรียบ เทียบหรือกลุ่มควบคุมจะได้รับสื่อปกติ คือสื่อเอกสารภาษาไทยมาตรฐาน ที่ผู้จัดทำผลิตขึ้น โดยคัดแปลงจากเอกสารแจกของกระทรวงสาธารณสุข ทั้งนี้เพื่อศึกษาถึงทัศนคติความสนใจ และประสิทธิผล ของสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ ในรูปของเอกสารเผยแพร่ที่เป็นภาษาถิ่นกับเอกสารภาษาไทยมาตรฐาน เพื่อให้ความรู้ในเรื่องของ โรคหัดรวง ที่ประชาชนในพื้นที่ มีสถิติการป่วยด้วยโรคนี้น่าสูงอยู่ในขณะนี้

ประชากร

ได้แก่กลุ่มประชาชน ที่พูดภาษาเขมรเป็นภาษาในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาศัยอยู่ในแถบชายแดนไทย-กัมพูชา ได้แก่ในเขตจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และบางส่วนของจังหวัดปราจีนบุรี ที่มีอายุตั้งแต่ 15-55 ปี และจบการศึกษาอย่างน้อย ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เพราะเป็นช่วงที่สามารถอ่านออกเขียนได้

กลุ่มตัวอย่าง

การเลือกตัวอย่างเพื่อศึกษาในครั้งนี้ ได้เลือกศึกษาประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากได้เคยมีการสัมมนาร่วมกัน เพื่อคิดค้นระบบการเขียนภาษาถิ่นด้วยอักษรไทยมาแล้ว ระหว่างสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล กับผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น และได้ตกลงรับรู้ในระบบการเขียนนี้ร่วมกัน

สำหรับประชาชนตัวอย่างนั้น ได้เลือกเอา หมู่บ้านพรมเทพ และหมู่บ้านเหล่า อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสุรินทร์ เป็นกลุ่มศึกษาในครั้งนี้ โดยที่หมู่บ้านพรมเทพจะเป็นกลุ่มทดลองภาษาถิ่น ส่วนหมู่บ้านเหล่า จะเป็นกลุ่มควบคุมหรือกลุ่ม เปรียบ เทียบ คือจะรับสื่อปกติที่เคยมี ในพื้นที่คือสื่อ

ภาษาไทยมาตรฐาน ทั้งสองหมู่บ้านนี้ห่างกัน เป็นระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร สาเหตุที่เลือกศึกษาในสองหมู่บ้านนี้ก็เพราะว่า เป็นหมู่บ้านที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองอย่างเหนียวแน่น ยังรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ได้ ประชาชนทั้งหมู่บ้าน (100 %) ใช้ภาษาเขมรเป็นภาษาในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน และทั้งสองหมู่บ้านนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ทั้งตัวประชาชน ภาษาที่ใช้ วัฒนธรรม อาชีพ และวิถีการดำเนินชีวิต สิ่งที่เข้าถึงเป็นส่วนใหญ่ได้แก่วิทยุ โทรทัศน์ ส่วนสื่อสิ่งพิมพ์นั้น มีปริมาณและความถี่ในการเข้าถึงน้อย

-หมู่บ้านพรหมเทพ มีประชากรทั้งหมด 749 คน เป็นเพศหญิง 376 คน เพศชาย 373 คน จากจำนวนครัวเรือน 138 ครัวเรือน

-หมู่บ้านเหล้า มีประชากรทั้งหมด 620 คน เป็นเพศหญิง 326 คน เพศชาย 294 คน จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 96 ครัวเรือน

กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 160 ตัวอย่าง จากทั้งสองหมู่บ้าน โดยเลือกศึกษาหมู่บ้านละ 80 ตัวอย่าง

วิธีการเลือกตัวอย่าง

ใช้วิธีการแบบ Quota Sampling โดยมีขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ในแต่ละกลุ่มหรือแต่ละหมู่บ้าน แบ่งโควต้า ให้มีสัดส่วน

ชาย / หญิง 40 / 40 คน

2. ในแต่ละกลุ่ม ชาย-หญิง แบ่งตามช่วงอายุออกเป็น 4 ช่วงคือ

ช่วงที่ 1. 15-25 ปี , ช่วงที่ 2. 26-35 ปี

ช่วงที่ 3. 36-45 ปี , ช่วงที่ 4. 46-55 ปี

3. แบ่งโควต้าให้ในแต่ละช่วงอายุ มีจำนวนช่วงละ 10 คน ในแต่ละเพศ เพื่อให้ตัวอย่างกระจายทุกกลุ่มเท่า ๆ กัน โดยพยายามให้ได้ตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับต่าง ๆ กระจายกันไป ให้เหมือน ๆ กันทั้งสองกลุ่ม เท่าที่จะเป็นไปได้

4. เลือกตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มช่วงอายุ จากข้อมูลเบื้องต้นที่มี โดยการกำจัดโอกาสตัวอย่างที่ไม่มีอยู่จริงออกไปเสียก่อน (หมายถึง มีชื่อในทะเบียนบ้านแต่ย้าย หรือไปทำงานอยู่ที่อื่น หรือผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาเพราะขาดคุณสมบัติในการรับสื่อที่ทำการเผยแพร่ ฯลฯ) เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างครบถ้วนตามที่ต้องการ โดยพยายามให้ทั้งสองกลุ่ม คือกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีความคล้ายคลึงกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในทุก ๆ ช่วงอายุ จากการจับคู่ตามคุณสมบัติด้านอายุ การศึกษา และอาชีพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้น 1 ชุด เพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มเป้าหมายในด้าน อายุ เพศ การศึกษา และสภาพที่อยู่จริง ก่อนทำการคัดเลือกตัวอย่างเพื่อทำการศึกษ เพื่อให้ได้ ตัวอย่างตรงตามต้องการ

2. คู่มือในการอ่าน เอกสารเผยแพร่ภาษาถิ่น มี 1 ชุด เพื่อใช้ เป็นแนวทางในการอ่านคำ สระ และตัวสะกดบางตัวที่แตกต่างออกไปจากภาษาไทยให้กลุ่มตัวอย่างมีความ เข้าใจ ตรงกัน ก่อนที่จะได้อ่านเอกสารเผยแพร่ในเรื่องโรคท้องร่วง

3. เอกสารเผยแพร่ภาษาถิ่น เป็นเอกสารเขียนเล่ม 1 ชุด ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคท้องร่วง ใช้ภาษาถิ่นที่เขียนด้วยอักษรไทย มีภาพประกอบ โดยจะเป็นภาพการ์ตูนแสดงลักษณะต่าง ๆ ประกอบตามเนื้อหา

เอกสารภาษาถิ่นนี้จะแจกให้กับกลุ่มทดลอง เท่านั้นคือ หมู่บ้านพรมเทพ

4. เอกสารเผยแพร่ภาษาไทยมาตรฐาน มีลักษณะ เช่นเดียวกับเอกสารภาษาถิ่น แต่เป็นเอกสารที่ผลิตขึ้นโดยใช้ภาษาไทยมาตรฐาน เป็นภาษาในการนำเสนอ เอกสารชุดนี้จะแจกให้กับกลุ่มควบคุมคือ หมู่บ้านเหล่า เท่านั้น

5. แบบสัมภาษณ์ มี 1 ชุด โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปด้านประชากรของกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลลักษณะความสนใจในข่าวสารสารธารณสุข โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโรคท้องร่วง ใช้สัมภาษณ์ก่อนการแจกเอกสารเผยแพร่เรื่องโรคท้องร่วง

ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดความสนใจและทัศนคติเกี่ยวกับเอกสารเผยแพร่ ใช้สัมภาษณ์หลังจากกลุ่มตัวอย่างได้อ่านเอกสารเผยแพร่เรื่องโรคท้องร่วงแล้ว

6. แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคท้องร่วง ซึ่งจะใช้วัดทั้งก่อนและหลังการเผยแพร่เอกสาร โดยเป็นข้อสอบแบบปรนัย ให้เลือกคำตอบที่ถูกต้อง เพื่อวัดความรู้ของกลุ่มตัวอย่างว่าอยู่ในระดับไหน เมื่อมีการเปรียบเทียบกันระหว่าง ก่อนและหลังการอ่าน เอกสารที่เผยแพร่ออกไป

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ 1

ตัวแปรอิสระคือ เอกสารเผยแพร่ (ภาษาถิ่น และภาษาไทยมาตรฐาน)

ตัวแปรตาม คือ ทัศนคติและความสนใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อเอกสารเผยแพร่

สมมติฐานข้อที่ 2

ตัวแปรอิสระคือ เอกสารเผยแพร่

ตัวแปรตาม คือ ความรู้ที่ได้รับจากการอ่านเอกสารเผยแพร่

สมมติฐานข้อที่ 3

ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรตาม คือ ความรู้ที่ได้รับจากการอ่านเอกสารเผยแพร่

การทดสอบแบบสอบถาม

นำแบบสัมภาษณ์ทดลองใช้จริง (try-out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มที่เลือก เป็นตัวอย่างศึกษา จำนวน 35 คน เพื่อหาความบกพร่องของคำถามคำตอบที่ใช้ สำหรับแบบทดสอบความรู้ ได้ใช้วิธีการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ .68 จากแบบทดสอบจำนวน 18 ข้อ ก่อนนำมาแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ตามวิธีการดังต่อไปนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 สืบรวจข้อมูลเบื้องต้นของประชากรในหมู่บ้านพรหมเทพ และหมู่บ้านเหล้า ตำบลพรหมเทพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้ทราบจำนวนประชาชนในแต่ละช่วงอายุ ระดับการศึกษา เพศ และจำนวนคนที่อยู่จริง ก่อนนำมาคัดเลือกตัวอย่างโดยจำแนกตามกลุ่ม เพศ อายุ การศึกษา ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ขั้นที่ 2 หลังจากคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างได้แล้ว แจกคู่มือการอ่านเอกสารเผยแพร่ภาษาถิ่นให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลอง เพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกับการอ่านสระ พยัญชนะ ตัวสะกด เป็นการป้องกันความคลาดเคลื่อนในการอ่าน ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความผิดพลาด ในการตีความสารได้ โดยแจกคู่มือไว้ในทุกกลุ่มอายุและเพศ เพื่อป้องกันกลุ่มตัวอย่างไม่ครบตามจำนวน

ขั้นที่ 3 สร้างเครื่องมือ และทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง ก่อนนำมาแก้ไขและนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป โดยได้ทำการทดลองใช้ครั้งแรกกับกลุ่มชาวบ้านแคน(หมู่ที่ 15) จำนวน 35 คน ซึ่งปรากฏว่าแบบทดสอบแบบ Check List มีลักษณะขึ้นาคำตอบสูง ทำให้ผู้ตอบสามารถคาดเดาคำตอบได้ถูกต้องเกือบหมด โดยไม่ต้องอ่านเอกสารความรู้ จึงได้สร้างแบบทดสอบขึ้นใหม่ในลักษณะของข้อสอบปรนัย และนำไปทดลองใช้กับ

ชาวบ้านโดนคุม(หมู่ที่ 4) จำนวน 35 คน จึงได้แบบทดสอบที่มีความเชื่อมั่นได้ตามที่ต้องการ

ขั้นที่ 4 สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลทั่วไป และความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวกับการอ่าน เอกสาร สาธารณสุข (ที่เป็นภาษาไทย) ในเรื่องโรคท้องร่วงของทั้งสองกลุ่ม และ

ทดสอบความรู้เดิมของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องของโรคท้องร่วง โดยใช้แบบทดสอบที่สร้างขึ้น

ในการเก็บข้อมูลขั้นนี้ก็ได้มีการ เก็บ เก็บจำนวนที่ต้องการไว้ในทุกกลุ่มอายุและเพศ เพื่อป้องกันเรื่องกลุ่มตัวอย่างไม่ครบตามจำนวนที่ต้องการ โดยเก็บไว้ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ขั้นที่ 5 กระจายเอกสารเผยแพร่ภาษาถิ่น และภาษาไทยมาตรฐาน สูสายคาของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มที่ได้กำหนดไว้ โดยนำเอกสารภาษาถิ่นแจกให้กับกลุ่มทดลอง และเอกสารภาษาไทยมาตรฐานแจกให้กับกลุ่มควบคุม โดยแจกเก็บไว้ตามที่ได้เก็บข้อมูลไปในครั้งแรก

ขั้นที่ 6 ติดตามผลของการเผยแพร่เอกสารภาษาถิ่น และภาษาไทยมาตรฐาน โดย

- 1) สัมภาษณ์ทัศนคติและความสนใจ ของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อเอกสารเผยแพร่
- 2) ทดสอบความรู้หลังจากได้รับการแจกเอกสารให้อ่านไปแล้ว โดยในการสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 นี้ ผู้ทำการสัมภาษณ์นำเอกสารเผยแพร่ไปด้วย จะได้เข้าใจให้ตรงกับระหว่างผู้ถามและผู้ตอบ

ขั้นที่ 7 รวบรวมแบบสัมภาษณ์และแบบทดสอบทั้งหมด โดย

- 1) จัดคู่แบบสอบถามที่เป็นของคนเดียวกัน เพื่อเอียบรวมเข้าด้วยกัน โดยดูจากชื่อ บ้านเลขที่ และหมู่บ้าน และทำการคัดแยกกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม
- 2) คัดแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก ซึ่งส่วนมากได้แก่แบบสอบถามที่มีเฉพาะส่วนแรกไม่มีส่วนที่ 2 เนื่องจากอุปสรรคบางประการที่ไม่สามารถเก็บได้
- 3) ลงรหัสและนำไปประมวลผลด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์

อุปสรรคในการวิจัย

ผลจากการดำเนินการเก็บรวบรวม ปรากฏว่า ได้กลุ่มตัวอย่างไม่ครบตามจำนวนที่ต้องการ ทั้งที่ได้มีการป้องกันดังได้กล่าวมาแล้วในขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล คือกลุ่มทดลองสามารถเก็บข้อมูลที่สมบูรณ์ได้ 78 ตัวอย่าง และกลุ่มควบคุมเก็บได้ 79 ตัวอย่าง โดยมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องการและจบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา 4 แล้ว แต่ไม่เคยได้อ่านเขียนอีก เกิดการลืมหนังสือ ไม่สามารถอ่านได้จริงดังที่ได้ยืนยันในการให้สัมภาษณ์ครั้งแรก จึงทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลหลังการอ่านได้ เนื่องจากอ่านเอกสารแจกไม่ได้
2. กลุ่มตัวอย่างโดยเฉพาะเพศชายที่อยู่ในวัยแรงงาน มีการโยกย้ายที่อยู่ เพื่อไปทำงานต่างถิ่น ในช่วงฤดูแล้งเป็นจำนวนมาก หรือบางทีไปทำงานยังต่างประเทศ ทำให้การเก็บข้อมูลจากเพศชายในบางช่วงอายุ ได้ไม่ครบตามจำนวนแม้ว่าจะได้เลือกเก็บไว้ในตอนแรกแล้วก็ตาม
3. ปัญหาเรื่องสายตาของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้อ่านเอกสารแจกได้ลำบาก จึงส่งผลให้ไม่ค่อยอยากอ่าน ซึ่งไม่เหมือนกับผู้ที่อยู่ในวัยอ่อนกว่าที่สามารถอ่านได้ง่าย ดังนั้นในการสัมภาษณ์คนกลุ่มนี้จึงใช้วิธีการแปลแบบสอบถามและแบบทดสอบเป็นภาษาถิ่นเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ถูกต้องมากกว่าและรวดเร็วกว่า

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แยกพิจารณา ดังนี้ คือ

1. ในสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ศึกษาความสนใจและทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อ เอกสารเผยแพร่ ในพื้นที่ใช้วัดนี้จะยึดเอาร้อยละของผู้ตอบที่ตอบคำตอบที่ 1 ถ้าอยู่ในเกณฑ์ตั้งแต่ 55 % ขึ้นไป ถือว่าสนใจและมีทัศนคติที่ดีหรือทัศนคติในทางบวกต่อเอกสารเผยแพร่ มาใช้พิจารณาเป็นขั้นตอนแรก จากนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความสนใจและทัศนคติ ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยแยกประเด็นเป็นกลุ่ม ๆ ที่น่าสนใจศึกษา ศึกษาจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ให้ เป็น 3 ระดับ คือ

คำตอบที่ 1 ให้คะแนน 3	}	โดยให้ระดับเฉลี่ยต่อข้อเป็น	[1.0-1.6 = มีทัศนคติทางบวก
คำตอบที่ 2 ให้คะแนน 2]	1.7-2.3 = มีทัศนคติ เป็นกลาง
คำตอบที่ 3 ให้คะแนน 1]	2.4-3.0 = มีทัศนคติทางลบ

2. สมมติฐานข้อที่ 2-3 เป็นการเปรียบเทียบความรู้ที่ได้รับจากการอ่านเอกสารกับตัวแปรอื่น ๆ สถิติที่ใช้วัดคือ การทดสอบค่า T (T-Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

โดยที่การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS[®]PC ช่วยในการประมวลผลทั้งหมด